

UNELE ASPECTE DE CREȘTERE A EFICIENȚEI ECONOMICE ȘI PARTICULARITĂȚILE CRIZEI ECONOMICE ÎN AGRICULTURĂ

Leonid BABII, *dr. hab. în economie, conf. univ.,
director general S.A. "Barza Albă"*

Dans cet article on examine les avantages de l'analyse marginale des indications de la rentabilité, qui consiste dans le fait, que, par son emploi, est prise en consideration la liaison entre les éléments du modèle et, comme résultat, on identifie l'influence du volume des ventes sur la modification du niveau de la rentabilité.

În prezent există două teorii de creștere economică: teoria neoclasică și teoria modernă.

Teoriile moderne ale creșterii economice sunt mai optimiste, deoarece subliniază potențialul nelimitat al progresului tehnic, indus de cunoștințe, pentru a economisi toți factorii de producție și deoarece pledează pentru randamente crescătoare ale investițiilor.

Totodată, creșterea economică nu este lipsită și de unele părți negative: epuizarea irecuperabilă a unor resurse; diminuarea nivelului de trai al populației; suprapopularea orașelor; creșterea intensității muncii; recalificarea permanentă a cadrelor.

Menționăm, că orice unitate agricolă și agricultura, ca ramură, prezintă elemente structurale a sistemului macroeconomic și sunt supuse crizelor agrare specifice. Aceste crize au anumite particularități:

- sunt caractere și cuprind numai sectorul agrar, neavând caracter ciclic și sunt de o durată mai mare în comparație cu crizele din industrie;

- crizele economice agrare se manifestă prin lipsa piețelor de desfacere a mărfurilor agricole, scăderea prețurilor, reducerea volumelor producției agricole, creșterea șomajului salariului lucrătorilor, care activează în agricultură;
- crizele economice de lungă durată în agricultură apar în urma reformei agrare și schimbarea formelor de proprietate;
- crizele economice în sfera de prelucrare a materiei prime din agricultură aduc la apariția crizelor economice în sectorul agrar și reduc brusc eficiența economică a produselor agricole;
- apariția crizelor specifice în agricultură ca urmare a rentei funciare neargumentate, a cataclismelor de lungă durată și parcelării terenurilor agricole.

Referitor la ieșirea sectorului agrar din criză, putem menționa crearea condițiilor de creștere a economiei agrare din contul restabilirii parității prețurilor prin stabilirea unor prețuri garantate la principalele produse agricole la un nivel care să asigure producătorilor agricoli un profit, nivelul căruia va face posibilă dezvoltarea unităților agricole în baza reproducerii lărgite.

Se știe că în prezent este recunoscut că creșterea economică este determinată de mai mulți factori, care se află într-o interconexiune și legătură reciprocă [2].

După părerea noastră, în agricultură este necesară divizarea factorilor creșterii economice în două grupe: factori de ofertă și factori de cerere și distribuție.

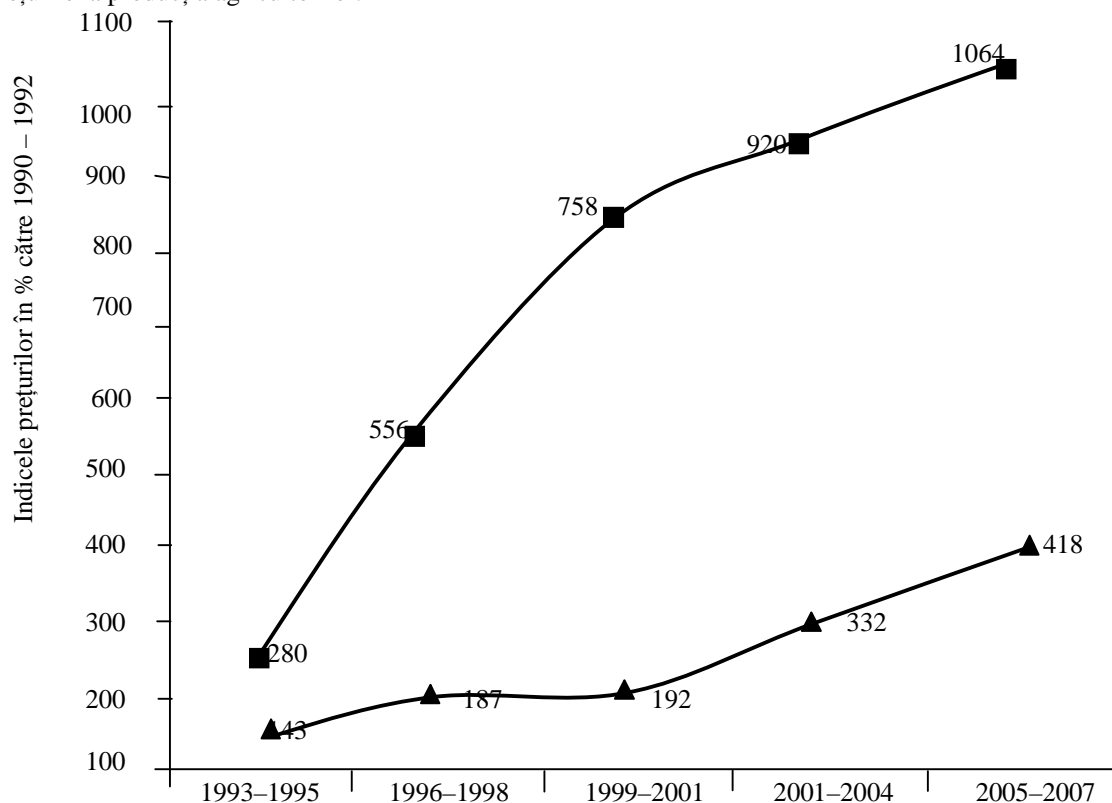
La factorii primei grupe se referă: cantitatea și calitatea resurselor naturale; cantitatea și calitatea populației apte de muncă; existența resurselor materiale; capitalul moral (tehnologia, progresul tehnico-științific etc.).

La grupa a doua se referă: piața financiară ca mijloc de redistribuire a mijloacelor de producție; venitul total al populației, inclusiv pe cap de locuitor; redistribuirea veniturilor în rîndurile populației; aptitudinea de antreprenor ca factor de creare a cererii la mijloacele de producție.

Depășirea crizelor prezintă o problemă strategică a tuturor nivelurilor sistemului macroeconomic. Tactica rezolvării acestei probleme depinde de funcțiile, conținutul și pîrghiile economice, utilizate la fiecare nivel și fază a ciclului economic.

În prezent, agricultura Moldovei nu asigură pe deplin securitatea alimentară. Calculele demonstrează, că în medie pe anii 2004-2007, importul produselor agricole, în calcul pe un cap de locuitor, a atins nivelul de 1739,55 lei, ceea ce constituie $1739,55 : 1437 \text{ lei (coșul alimentar minim)} = 1,2$ coșuri alimentare minime.

Practica demonstrează, că în toată perioada dezvoltării sectorului agrar, paritatea prețurilor (raportul între prețuri, care demonstrează cîte mijloace de producție poate procura agricultorul pe o anumită cantitate de produse agricole) se păstra în folosul producătorilor mijloacelor de producție (desenul 1), din care putem concluziona, că în sectorul agrar al Republicii Moldova, în perioada anilor 1993-2007, prețurile la mijloacele de producție sporeau cu ritmuri mai rapide în comparație cu prețurile la producția agriculturilor.

Desenul 1. Indicii prețurilor la mijloacele de producție și producția agricolă

Putem menționa că pentru procurarea unui tractor MTZ-82, este necesară cultivitatea grîului de toamnă pe o suprafață de 24,9 ha.

$$\frac{24000\$ (\text{costul_tractului}) \times 11,3 \text{ lei} (\text{curs_valutar})}{3320 \text{ kg / ha} (\text{recolta}) \times 2,14 \text{ lei / kg} (\text{pretul_de_vinzare}) - 3320 \text{ kg / ha} \times 1,18 (\text{costul_unitar})} =$$

$$\frac{271200 \text{ lei}}{3187 \text{ profit_lei / ha}} = 85,1 \text{ ha}, \text{ sau comercializarea a } 85,1 \text{ h} \times 3,32 \text{ t / ha} = 282,5 \text{ tone boabe.}$$

Produsul final al sectorului agrar constituie alimentarea populației, însă prețul elasticității cererii la produsele alimentare este scăzut. Consumatorii achiziționează produsele alimentare cam în același volum, indiferent de nivelul majorării sau reducerii prețurilor. După cum demonstrează practica mondială, coeficientul mediu de elasticitate la producția agricolă în țările cu economia bine dezvoltată constituie 0,20-0,25. Aceasta înseamnă, că pentru sporirea volumului producției comercializate cu 10 la sută, fermierul trebuie să reducă prețurile cu 40-50 la sută, ceea ce nu este real fără subvenții corespunzătoare în această ramură.

Cercetările efectuate demonstrează, că în pofida unor rezultate obținute în ultimii opt ani, nu putem vorbi de o dezvoltare durabilă a economiei naționale, tabelul 1.

Tabelul 1. Performanțele economiei Republicii Moldova pe parcursul anilor 2000-2007 [1]

Indicatorii	Anii							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Produsul intern brut (prețuri curente) mlrd lei	16,020	19,052	22,556	27,619	32,032	37,652	44,754	53,354
În procente față de anul precedent	100	118,9	118,4	122,1	116,0	117,7	118,9	119,2
Produsul intern brut pe locuitor, lei	4396	5554	6230	8127	8890	10475	12843	14916
În procente față de anul precedent	100	126,3	113,8	130,4	109,4	117,8	119,2	119,5
Export, mln USD	461,0	568,0	644,0	790,0	985,2	1091,3	1051,6	1341,8
Import, mln USD	776,0	892,0	1038,0	1402,0	1768,5	2292,3	2693,3	3689,9
Soldul balanței comerciale, mln USD	-315,0	-324,0	-394,0	-612,0	-783,3	-1201,0	-1641,6	-2348,1

Aprecierea creșterii economice se bazează pe respectarea cerinței de obținere în fiecare an al perioadei analizate (2000-2007) a unui PIB mai mare decât în anul precedent, tabelul 2.

Tabelul 2. Creșterea anuală a PIB în Republica Moldova

Anii	PIB total, mlrd. lei	Creșterea față de anul precedent, mlrd lei
2000	16,0	x
2001	19,1	3,1
2002	22,6	3,5
2003	27,6	5,0
2004	32,0	4,4
2005	36,7	4,7
2006	44,0	7,3
2007	53,3	9,3

După cum observăm din calculele prezentate, această cerință nu se respectă pe toți anii în creșterea PIB în Republica Moldova.

A doua cerință de apreciere a creșterii economice presupune obținerea unor majorări ale PIB cu ritmuri constante în fiecare an, tabelul 3.

Tabelul 3. Ritmurile de creștere a PIB [1], total, %

Anii	Indicele de creștere a PIB, %	
	cu bază fixă	cu bază în lanț
2000	x	x
2001	19,4	19,4
2002	41,3	18,3
2003	72,5	22,1
2004	100,0	15,9
2005	129,4	14,7
2006	175,0	19,9
2007	233,1	21,1

Se observă o schimbare bruscă în ritmurile de creștere a PIB, calculate în baza fixă și o majorare mai uniformă a acestora, calculate în baza de lanț.

Creșterea economică se caracterizează și prin astfel de indicatori sociali, cum creșterea populației.

Informația obținută demonstrează, că indicele de creștere a populației totale este în scădere, se observă o creștere de mică importanță pe câțiva ani a populației rurale.

Indicele mediu de scădere a populației pe această perioadă este de:

$$\text{Populația totală} = \sqrt[9]{\frac{99,8}{100} \times \frac{99,6}{99,8} \times \frac{99,3}{99,6} \times \frac{92,9}{99,3} \times \frac{98,8}{92,9} \times \frac{98,5}{98,8} \times \frac{99,7}{98,5}} = \sqrt[9]{0,998 \times 0,999 \times 0,997 \times 0,936 \times 1,04 \times 0,997 \times 1,012}$$

$$= \sqrt[9]{0,989} = 0,997 \text{ sau } _cu_1,00 - 0,997 = 0,03\% \text{ descreștere}$$

$$\text{Populația urbană} = 8 - 1 \sqrt[8]{\frac{98,2}{100} \times \frac{98,1}{98,2} \times \frac{98,0}{98,1} \times \frac{85,4}{98,0} \times \frac{97,5}{85,4} \times \frac{97,1}{97,5} \times \frac{99,87}{97,1}} = \sqrt[8]{0,982 \times 0,999 \times 0,999 \times 0,871 \times 1,142 \times 0,996} =$$

$$\sqrt[8]{1,243} = 1,0315 \text{ sau } 3,2\% \text{ creștere}$$

$$\text{Populația rurală} = \sqrt[8]{\frac{100,9}{100} \times \frac{100,6}{100,9} \times \frac{100,2}{100,6} \times \frac{98,3}{100,2} \times \frac{99,7}{98,3} \times \frac{99,5}{99,7} \times \frac{99,6}{99,5}} = \sqrt[8]{1,009 \times 0,997 \times 0,996 \times 0,981 \times 1,014 \times 0,998} =$$

$$\sqrt[8]{0,996} = 0,9774 \text{ sau } _ _ \text{ descreștere } _ _ \text{ de } 2,26\%$$

Un alt indicator, ce caracterizează creșterea economică, sunt ritmurile de creștere a inflației, care constată o majorare în a. 2007 în comparație cu a. 2001 de $1,83 : 1,05 = 1,74$ ori.

De rînd cu unele indicatorii menționați, în literatura economică [3], se mai propun și alții: creșterea speranței de viață a populației țării, analizată la nivelul de diferite pături sociale și îmbunătățirea calității vieții populației, în ansamblu.

Concluzii: Agricultura, ca ramură, prezintă elemente structurale a sistemului macroeconomic și este supusă crizei agrare specifice.

Referitor la ieșirea sectorului agrar din criză, putem menționa crearea condițiilor de creștere a economiei agrare din contul restabilirii parității prețurilor prin stabilirea unor prețuri garantate la principalele produse agricole la un nivel care să asigure producătorilor agricoli un profit, nivelul căruia va face posibilă dezvoltarea unităților agricole în baza reproduției largite.

Bibliografie

1. Anuarul statistic al RM pe anii 2000-2007.
2. Babii L. Ramura viti-vinicola: aspectul creșterii eficienței economice. Chișinău, 2005, p. 256.
3. Нуреев Р., Теория развития: новые модели экономического роста. II Вопросы экономики-2000, № 9, с. 136-138.